

22.01.2024

Asia: VN/30737/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston päätökseksi huoltovarmuuden tavoitteista

Lausunto

Lausunnot lukuun 1. Johdanto

Huoltovarmuuden alueellinen suunnittelu ja alueellisen varautumisen koordinaatio kaipaavat nykyistä enemmän tukea. Huoltovarmuuden tulisi olla osa aluekehittämisen suunnittelua ja toimeenpanoa, kuten päätösluonnoksessa todetaan, mutta nykyisellään määrittely pitää paikkansa vain osittain. Huoltovarmuussuunnittelun yhteys aluekehityksen suunnitteluun ja sen tekijöihin on yleisesti ottaen heiveröistä tasoa ja lisäksi vaihtelee suuresti eri osissa maata.

ELY-keskusten rooli on selvä, mutta maakunnan liitot kannattaisi kytkeä huoltovarmuussuunnittelun taustatyöhön nykyistä vahvemmin. Kuntapohjaisen aluehallinnon tiiviimpi mukaan kytkeminen tukisi myös peruskuntien huoltovarmuussuunnittelutyötä.

Alueellisen varautumisen on katettava suomalaisen kokonaisturvallisuusmallin mukaisesti kaikki elintärkeät toiminnot, ja otettava huomioon kansallisen riskiarvion mukaiset uhkamallit. Niiden varautumisen yhteensovittamisessa on kuultava myös kaikkia relevantteja turvallisuustoimijoita (etusijalla viranomaiset ja elinkeinoelämä sekä palvelutuotanto). AVI:t eivät tosiasiallisesti ole kyenneet selviämään tähänastisesta tehtävästään alueellisen varautumisen yhteensovittamisessa.

Vanha lääninhallinto osoittautui tosielämässä varautumisen kannalta erittäin toimivaksi. Läänien suoraviivainen johtamisjärjestelmä ja selkeä toimivalta- ja vastuujako muodostivat vakaan ja luotettavan pohjan varautumisen työlle.

Monialaisen maakunnan mallin kaatumisen jälkeen on alueellisen varautumisen vastuulle löydettävä seuraavaksi tarkoituksenmukaisin kantajataho tilanteessa, jossa varautumisen tarpeet ovat monista syistä johtuen kasvaneet.

Alueellisen varautumisen tehtäviä voi hoitaa uskottavasti ja menestyksellisesti vain taho, jolla on jo lähtökohtaisesti sekä toimivaltaa ja osaamista että luonteva operatiivinen kosketus arjen jokapäiväiseen varautumistyöhön. Tehtävän äärellä tulee olla kaikki ne toimijat – ja toisaalta vain ne toimijat – jotka sitä hoitamaan kuuluvat. Muu synnyttää sekaannusta.

Uutta mallia suunniteltaessa on syytä ottaa huomioon myös jo pidemmälle edennyt lainsäädäntövalmistelu. Parhailtaan valmistellaan asetusalun luonnosta yhteistoiminnasta

väestönsuojelun varautumiseen. Luonnoksen §2 mukaan hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten on asetettava väestönsuojelun yhteistyöryhmä yhteensovittamaan HVA-pelastustoimen viranomaisten ja muiden HVAn alueella toimivien viranomaisten vastuulla oleviin väestönsuojelutehtäviin varautumista ja suunnitelmia.

Tämän kaltaiset koordinaatiovastuut olisivat helposti integroitavissa alueellisen varautumisen työhön, mikäli tehtäväkokonaisuus sijoittuisi hyvinvointialueille. Alueellisen varautumisen tehtävien sijoittaminen Lupa- ja valvontavirastoon aiheuttaisi sen sijaan hankaluutta tässäkin mielessä. Erilaisia koordinaatioryhmiä saman sukuisiin tehtäväkokonaisuuksiin ei pidä perustaa samalla alueella päällekkäin, eikä myöskään koordinoida eri tahojen voimin.

Aluehallintouudistuksen yhteydessä käsillä olevista vaihtoehdoista juuri hyvinvointialueisiin voitaisiin luontevimmin kytkeä varautumisen suunnittelu ja yhteensovittaminen. Aidosti alueellisen olemuksensa vuoksi hyvinvointialueet pystyvät parhaiten koordinoimaan välttämätöntä ylikunnallista yhteistyötä. Samalla niillä kuitenkin on kyky hahmottaa järjestelmätason varautumisen tarpeita suuremmassa mittakaavassa, ja myös kytkeytyä tarvittavilla tavoin kansalliseen tasoon.

Pelastustoimen ja soten toimialat muodostavat hyvän pohjan kokonaisvaltaisen varautumisen tehtävän sijoittamiselle sekä toimialojen luonteen että organisaatioiden operatiivisen voiman ja osaamisen vuoksi. Viranomaisyhteydet ja -järjestelmätkin ovat jo nyt normaali osa hyvinvointialueiden arkea. HVA-toimialat myös kattavat jo lähtökohtaisesti suuren osan riskienhallintamielessä tärkeimmistä yhteiskunnan kriittisistä toiminnoista. Hyvinvointialueet ovat tehtävää ajatellen volyyymimielessäkin riittävän voimakkaita.

SM:n tulisi ohjata alueellista varautumista pelastuslaitosten koordinoimina. SM hyödyntää ohjaustyössään Turvallisuuskomiteaa, jossa ovat edustettuina kaikki hallinnonalat, elinkeinoelämä ja järjestöt. Sama malli toimisi alueellisesti pelastustoimen vetämänä.

Alueellisen varautumisen koordinaatiotehtävä tulisi aluehallinnon uudistuksessa antaa hyvinvointialueille.

Lausunnot lukuun 2. Huoltovarmuuden toteuttamisen lähtökohdat

Pirkanmaan liitto yhtyy näkemykseen siitä, että huoltovarmuuden näkökulmasta keskeistä on eri toimijoiden välinen vuorovaikutus paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Tässä yhteydessä onkin syytä tunnistaa maakunnan liittojen kokoava rooli maakuntien strategisena aluekehityksen ja maankäytön suunnittelijana.

Suomalainen kokonaisturvallisuuden konsepti on globaalistikin ainutlaatuinen, systeeminen lähestymistapa yhteiskunnan turvallisuuteen. Konseptin tosiasiallinen toteuttaminen käytännön tasolla hyötyisi kuitenkin nykyistä vahvemmassa kansallisesta ja alueellisesta koordinaatiosta. Kipeimmin vahvistamista kaipaa elinkeinotoimijoiden yhteys kokonaisuuteen. Pirkanmaalla yli 12 vuotta toiminut Turvallisuusklusteri antaa tarvittaessa tukea kansallisen mallin edelleen kehittämiseen.

Lausunnot lukuun 3. Kehittämiskohteiden taustat ja tavoitteet

3.1. Huoltovarmuuskriittinen infrastruktuuri

Tekstissä esitetty yhteistoiminnan ja tiedonvaihdon tiivistämisen tarve kriittistä infrastruktuuria koskevan tiedon suojaamiseksi on tunnistettu myös Pirkanmaan liitossa. Onkin erittäin tärkeää, että aiheeseen liittyvää ohjeistusta ja toimintatapojen kehitystä viedään eteenpäin ripeästi. Tietoa sekä tuloksista että prosessin etenemisestä tulisi oikea-aikaisesti jakaa viranomaisille, jotka tuottavat esimerkiksi kaavoitukseen liittyvää paikkatietoa.

Sen lisäksi, että paikkatiedon attribuuttitietoihin tulisi kiinnittää entistä paremmin huomiota, tulisi jatkossa ottaa huomioon myös paikkatietodatan yhä parempi yhdisteltävyys ja laajeneva käyttäjäkunta tietojärjestelmäpohjaisen rakennetun ympäristön datan valtakunnallisissa kanavissa (ympäristöministeriö). On myös syytä tunnistaa huoltovarmuuskriittisen infran osoittamisen tarve suhteessa INSPIRE-direktiivin velvoitteisiin. Esimerkki tästä on kaavatiedon saatavuus INSPIRE-vaatimusten mukaisesti rajapintapalvelusta.

3.2. Digitaalinen yhteiskunta

Yhteiskunnan digitalisaation voimakkaasti edetessä on varmistettava kansalaisten digiosaamisen ja osallisuuden vahvistuminen. Tämä edellyttää panostamista sekä koulutukseen että digitukeen. Varsinkin jälkimmäisen tarpeet korostuvat verkkohäirinnän ja kyberhyökkäysten oloissa ja niihin varauduttaessa. Pirkanmaalla toteutettu digitukihanke osoitti, että nykyisellään tuki on hajallaan ja vielä vaikeasti tarvitsijoidensa löydettävissä, vaikka hanke onnistuikin tukiverkostoa alueellisesti kokoamaan. Myös laajakaistakattavuuden parantamiseen ja tietoturvallisten verkkoyhteyksien saatavuuden varmistamiseen tarvitaan lisäpanostuksia, jotta kansalaisten digitalisoituvat palvelut kyetään turvaamaan tasapuolisesti maan eri osissa kriisinkestävällä tavalla.

Pirkanmaan mikrosiruosaamiseen keskittyvä kehitystyö ja tavoite strategisen autonomian vahvistamisesta on tärkeä voimavara paitsi liiketoimintojen ja kansantalouden, myös kansallisen digisiirtymän kannalta. Tampereelle rakentuu sirusosaamiskeskus, jossa työskentelee noin 6 % Euroopan sirusosaajista, ja jonka piirissä on Euroopan kärkiosaamista. Tampereen sirusosaamiskeskus onkin syytä tunnistaa keskeisenä alueellisena resurssina, jolla on paitsi valtakunnallista, myös Euroopan laajuista merkitystä.

3.3 Kansalaisvarautuminen

Tavoitteissa nostetaan esiin kansalaisten omatoimisen ampumarajoittelun mahdollisuuksien turvaaminen. Vastuuviranomaisten tulisi turvata ampumarajoittelumahdollisuuksien kattavuus. Ampumarataverkoston kehittämisen suunnittelu on ampumaratalaissa (763/2015) osoitettu maakuntien liittojen tehtäväksi. Lain mukaan maakunnan liiton tulee laatia ja pitää ajan tasalla kehittämissuunnitelmaa, jossa esitetään arvio maakunnallisten ampumaurheilukeskusten sekä muiden ampumaratojen riittävästä määrästä ja niiden sijoitustarpeesta maakunnassa. Pirkanmaan liitto on vastikään laatinut uuden ampumarataverkoston kehittämissuunnitelman, jonka on määrä edetä päätöksentekoon vuoden 2024 alussa.

Edellä mainitussa Pirkanmaan ampumarataverkoston kehittämissuunnitelmassa tunnistetaan lukuisia kehittämissuosituksia, joihin olisi syytä tarttua ampumarataverkoston riittävyyden ja toimivuuden turvaamiseksi. Näistä suosituksista on tässä yhteydessä syytä nostaa esiin muutama huomio:

- Ampumaratoja koskevaa sääntelyä ja lupaprosesseja tulee selkeyttää ja yhtenäistää. Koska ampumaratoihin liittyvää lainsäädäntöä ja asetuksia on melko runsaasti, voidaan kokonaisuus kokea hankalasti hahmotettavaksi tai paikoin jopa monitulkintaiseksi. Käytännössä tämä voi näkyä

esimerkiksi siten, että radan kehittämiseen ei uskalleta investoida tai ampumaratatoimijoilla ei ole tarpeeksi kattavaa osaamista lupahakemusten oikeaoppista laatimista varten.

- Pirkanmaan ampumarataverkoston laajentamista ja monipuolistamista on edistettävä nopealla aikataululla. Pirkanmaalle on perustettava lukuisia uusia ampumaratoja, jotta rataverkosto pystyisi vastaamaan kasvaneisiin ampujämääriin ja palvelemaan monipuolisesti eri ampumalajien harrastajia. Pirkanmaan ratojen nykymäärä on liian vähäinen myös peilaten puolustusvaliokunnan esittämään tavoitteeseen 1 000 ampumaradasta koko maassa. Ampumarataverkoston kokonaisuutena ajatellen on myös lähtökohtaisesti tärkeää pyrkiä turvaamaan jo olemassa olevien ampumaratojen toimintaedellytykset tulevaisuudessa sekä tarkastella mahdollisuuksia niiden toiminnan kehittämiseen. Koska ampumaratoja on Pirkanmaalla selkeästi asiantuntijoiden esittämää tavoitemäärää vähemmän, on ratojen lakkauttaminen ilman varmaa korvaavaa toimintapaikkaa kestävä menettelytapa. Pienten ratojen lakkauttaminen ja keskittäminen suurempiin yksiköihin ei tue kattavan ampumarataverkoston kehittämistä.
- Ampumaratojen hallinnoijien on kartoitettava ratojensa kehittämistarpeita ja varmistettava, että ratojen käyttäminen on mahdollisimman sujuvaa. Lukuisia ampumaratoja hallinnoivat pienet yhdistykset, jotka toimivat usein talkooperiaatteella. Ratojen toiminnan rahoituspohjan laajentamiseksi on syytä selvittää mahdollisuuksia sponsoreiden hankkimiseen, radan markkinoimiseen sekä ylipäätään toiminnan viemiseen markkinaehtoisempaan suuntaan. Jotta myös pienten toimijoiden olisi mahdollista kehittää toimintaansa, on valtion tai kuntien syytä tarjota taloudellista tukea tai esimerkiksi asiantuntija-apua ratojen kehittämishankkeiden edistämiseksi. Ampumaratojen kehittäminen ja uusien rakentaminen vaatii pääomaa, jota pienillä yhdistyksillä harvoin on.
- Kunnat voisivat luoda edellytyksiä matalan kynnyksen ampumaharjoitteluun osana kunnallisia virkistys- ja harrastusmahdollisuuksia. Kuntien tarjoamat mahdollisuudet ammunnan harrastamiseen ovat kehnot verrattuna muihin tarjottaviin vapaa-ajan harrastusmahdollisuuksiin. Kuntien entistä näkyvämpi rooli ampumaharrastuksen mahdollistajana esimerkiksi tulotasosta, asuinpaikasta tai yhdistyksen jäsenyydestä riippumatta edistäisi lisäksi myönteisemmän asenneilmapiirin kehittymistä ampumaratoja ja ampumista kohtaan.
- Valtion ja ministeriöiden on selvitettävä ja toteutettava toimia maakunnallisten ampumarataverkostojen kehittämisen tueksi. Koko Suomen mittakaavassa vaikuttavilla toimilla voidaan kaikkein laaja-alaisimmin tukea ampumarataverkostojen kehittämistä. Maakuntien liitoille on syytä antaa tarkempaa ohjeistusta maakunnallisten ampumarataverkostojen kehittämissuunnitelmien laatimiseen, jotta suunnitelmat olisivat yhtenäisempiä ja voisivat siten kokonaisuutena edistää nykyistä paremmin myös koko maan rataverkoston kehittämistä. Koska Pirkanmaalla ja valtakunnallisesti on tunnistettu mittavia ampumarataverkoston kehittämistarpeita, on valtion tasolla myös syytä ratkoa rahoitukseen liittyviä kysymyksiä sekä jo olemassa olevien ratojen laadullista kehittämistä että uusien ratojen perustamista koskien.

3.4 Huoltovarmuuden alueellinen ulottuvuus

Alueelliset ja paikalliset erityispiirteet ja erot varautumiseen liittyen on tärkeää huomioida, ja tähän vaikuttavat tekijät on syytä tunnistaa jo ennen poikkeusoloihin joutumista. Etenkin varautumista tukevien toimijaverkostojen kokoonpanon, laajuuden ja osaamisten suhteen erot alueiden välillä

ovat merkittäviä, mikä antaa maakunnille ja kaupunkiseuduille erilaiset mahdollisuudet ja valmiudet selviytyä varautumisen tehtävistä ja poikkeusoloista. Koska huoltovarmuus edelleen pitkälti edellyttää materiaali- ja energiakuljetuksia, varastointia ja muita logistisia toimia, ovat hankalien liikenneolojen tai yksipuolisten energiaverkkojen takana sijaitsevat alueet erityisen haavoittuvassa asemassa. Tällaisia alueita on myös eteläisessä ja läntisessä Suomessa, jotka kuitenkin usein mielletään itäisen ja pohjoisen Suomen alueita helpommin huollettaviksi.

Kehitettäessä sopimuksellisia menettelyjä alueellisten viranomaisten ja muiden keskeisten toimijoiden välille huoltovarmuskriittisten toimintojen turvaamiseksi, on syytä arvioida ja täsmentää myös maakunnan liittojen rooli osana kokonaisuutta. Eräät maakunnan liitot ovat jo valmiiksi joko osallisia tai vetäjiä alueellisissa valmiustoimikunnissa.

Nykyisellään liitoilla ei kuitenkaan ole selvää poikkeusolojen ja niihin varautumisen tehtävää. Sellainen olisi löydettävissä liittojen yhteensovittajan, suunnittelijan ja tulevaisuustyön osaajan roolien kautta. Maakunnan liitoilla olisi paljon annettavaa myös kuntaperustaisen luonteensa vuoksi: maakunnan liittojen ja hyvinvointialueiden kautta on kuntakentän rajapinnan hoitaminen yksinkertaisinta.

Kun huoltovarmuuden alueellisia tehtäviä oletettavasti tullaan järjestelemään uusiin elinvoimakkeuksiin, tulee koulutuksen ja johtamisen keinoin huolehtia siitä, että vastuuhenkilöt tietävät ja osaavat poikkeusoloihin liittyvät tehtävänsä. Nykyisissä aluehallintovirastoissa tämä ei ole täysin toteutunut. Alueellisen varautumisen tehtävä tulee osoittaa hyvinvointialueille (ks. ed.).

3.6 Osaaminen ja osaavan työvoiman saatavuus

Tavoitteena on turvata huoltovarmuudelle kriittisiin tehtäviin liittyvä osaaminen sekä laatia siihen liittyen keskeisten sektorien nykytila, kehittämistarpeet ja ratkaisuehdotukset käsittävä tiekartta. On tärkeää, että kriittistä osaamista vahvistavaa koulutusta ei keskitetä liiaksi suuriin kaupunkeihin, koska esimerkiksi energiainfrastruktuurin ja logistiikan järjestelmien hajautuneen luonteen vuoksi niiden ylläpito- ja huoltotehtävät edellyttävät osaajien saatavuutta myös kasvukeskusten ulkopuolella. On myös huomioitava, että jotkin kriisiaikojen varajärjestelmät ovat luultavasti vanhempaa teknologiaa ja päivittäiskäytöstä poistettuja järjestelmiä, ja siksi niidenkin käytön ja ylläpidon osaajien saatavuus on turvattava. Huoltovarmuuden kannalta kriittisiksi tunnistetut koulutuskokonaisuudet on säilytettävä oppilaitosten opinto-ohjelmissa sekä erityisesti täydennys- ja muuntokoulutuksen aiheina.

Osaamisen huoltovarmuuden piiriin kuuluvat monet muutkin osaamisalat kuin akuutissa poikkeustilassa tarvittavat. Strategisesti tärkeiden osaamisalojen kansallisen huippuosaamisen säilyminen korkeatasoisena tulee varmistaa. Väitöstutkimusten tekijäjoukon tarkasteleminen valottaa kokonaiskuvaa tästä.

Lausunnot lukuun 4. Toimialakohtaiset huoltovarmuustavoitteet ja kehittämiskohteet

4.1 Energiahuolto

Esitetyn tavoitteiston kanssa samassa linjassa on myös Pirkanmaan energiastrategia, joka perustuu monipuoliseen ja hajautettuun energian tuotantoon ja varastointiin sekä sektori-integraatioon. Hajautettujen järjestelmien notkea kytkeminen energiaverkkoon tulee mahdollistaa, ja mm. energiaosuuskunnat sallia.

Puuperäisten polttoaineiden osalta esiin nostetaan puutermiinaliverkosto. Pirkanmaan liitto on jo vuosien ajan koonnut alan keskeisiä toimijoita yhteen maakunnalliseen luonnonvaratermiinalien kehittämisryhmään. Työskentelyssä on nostettu esiin muun muassa haasteet riittävien puutermiinalien varmistamisesta kasvavalla kaupunkiseudulla, jossa maankäytön paineet ovat kovat. Puutermiinalien suunnittelu on haastavaa niiden aiheuttamien ympäristöön kohdistuvien häiriöiden ja riskien vuoksi. Samalla puskurivarastoinnin tulisi olla mahdollista lähellä käyttökohdetta. Tämä asettaa maankäytön suunnittelulle merkittäviä haasteita. Ongelmana on myös tunnistettu toimivan liiketoimintamallin löytäminen, jossa samalla alueella voitaisiin operoida useiden eri toimijoiden kanssa. Ratojen puutermiinalien kehittämisen osalta on puuhuollon rinnalla tunnistettava yhdyskuntarakenteen kehitys ja turvallisen henkilöliikenteen tarpeet.

Puuperäisten polttoaineiden osalta on todettava alemman tieverkon krooninen rahoitusvaje, joka eittämättä vaikuttaa myös esimerkiksi ruoantuotannon huoltovarmuuteen. Kuten raportin seuraavassa luvussa todetaan, erityisesti perusväylänpidon rahoitus on turvattava.

4.2 Kuljetusten jatkuvuus

Yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittisiä liikenteen solmupisteitä ovat muun muassa ratapihat. Tampereen järjestelyratapiha sijaitsee nykyisellään tiiviissä yhdyskuntarakenteessa aivan Tampereen ydinkeskustan tuntumassa. Sen aiheuttama suuronnettomuuden riskivähyke ulottuu erittäin tiiviisti asutulle alueelle, jolla sijaitsee myös lukuisia tiloja, joissa kokoontuu ajoittain runsaslukuisia joukkoja. Samalla Suomen merkittävin raideyhteys etelän ja pohjoisen välillä, päärata Helsingistä Tampereen kautta Ouluun ja edelleen valtakunnan rajan yli, kulkee kapean ja erittäin tiiviisti rakennetun Tampereen kannaksen läpi. Tampereen järjestelyratapihalle on maakuntakaavassa osoitettu uusi sijainti etelämpää Lempäälän puolelta. Samalla läntinen ratayhteys mahdollistaisi raidekuljetuksille Tampereen kannaksen ohittamisen. Raidelogistiikan valtakunnallisessa kehittämisessä tulisi tunnistaa tällaiset niin normaalitilanteen kuin poikkeustilanteen kannalta kriittiset huolto- ja toimintavarmuuden pullonkaulat ja kehittää niitä määrätietoisesti sekä väestönsuojelun että huoltovarmuuden kannalta kestävään suuntaan.

Vaihtoehtoisten kuljetusreittien osalta on syytä tunnistaa myös käyttövoimien merkitys erityisesti rataverkolla. Vaihtoehtoiset reitit eivät välttämättä ole käytettävissä samalla kalustolla kuin normaalitilanteessa. Tästä esimerkkinä diesel- ja sähköveturien erilaiset reittivaihtoehdot. Sama ilmiö voi osittain tulla vastaan myös tieverkolla vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluverkon keskittyessä ensivaiheessa TEN-T-verkolle.

Raportin mukaan huoltovarmuuden ja varautumisen näkökulma tulee ottaa huomioon väyläinfrastruktuurin suunnittelussa, kehittämisessä ja kohteiden priorisoinnissa. Pirkanmaan liitto toteaa, että tämä on syytä ottaa huomioon myös alueellisissa liikennejärjestelmäsuunnitelmissa sekä keskeisissä maankäytön suunnitelmissa (kaavat).

4.3 Elintarvikehuolto

Alkutuotannon turvaamisen rinnalla on syytä tunnistaa hajautetun energiantuotannon haasteet suhteessa tuottavaan viljelypinta-alaan. Esimerkiksi mittavat aurinkoenergiaprojektit muuttavat usein viljelyalaa energiantuotannolle.

4.4 Vesihuolto

Vesihuollon pitkäjänteinen kehittäminen vaatii laajaa yhteistyötä, jossa on osattava ennakoida tulevaisuuden tarpeita ja uhkia. Lyhyen aikavälin toimivuuden turvaamiseen tähtäävän yhteistyön

lisäksi on tärkeää turvata sekä puhtaan veden saanti että jätevesien käsittely myös pitkällä tulevaisuudessa. Tämä vaatii maankäytöllisiä varauksia, joita on usein ratkottava jo maakuntakaavan tasolla.

Joko tähän tavoitekokonaisuuteen tai tulevaan toimeenpanosuunnitelmaan liittyen esitetään vielä pohdittavaksi, tulisiko vedenhankinnan osalta ottaa selvemmin kantaa pintavesien käyttöön ja asettaa tavoitteita tekopohjaveden muodostamiselle. Pintaveden käyttöön on aiemmin tunnistettu liittyvän merkittäviä huoltovarmuusriskejä. Myös pohjavesivarantojen turvaamisesta huolehtiminen on huoltovarmuuden kannalta tärkeää, vaikkakin sitä toki säädellään jo nyt monen lain kautta.

4.7 Fyysisen infrastruktuurin rakentaminen ja kunnossapito

Pirkanmaan liitto käy mieluusti vuoropuhelua ja auttaa löytämään sellaisia kaavoituksellisia ratkaisuja, jotka mahdollistavat maanpuolustuksen vaatimia rakennushankkeita ennakoivasti.

Ampumarataverkoston kehittämisen osalta huomioita on eritelty jo kohdassa 3.3 Kansalaisvarautuminen.

4.11 Sotilaallinen huoltovarmuus

Pirkanmaan liitto yhtyy raportin näkemykseen siitä, että hankkeiden rahoituksessa on hyödynnettävä täysimääräisesti erilaisten kansainvälisten rahoitusmekanismien käyttöä sekä tunnistettava NATO-jäsenyyden mukanaan tuomat mahdollisuudet. NATO tuo liiketoimintamielessä mukanaan myös riskejä. Onkin tärkeää, että suomalaisten turvallisuus- ja puolustusalan yritysten kansainvälistymiseen pystytään järjestämään riittävästi tukea. Etenkin PK-yritykset tarvitsevat sitä NATO-maailman avauduttua jo kipeästi.

Pirkanmaa on maan vahvin turvallisuus- ja puolustusteollisuuden alue, sekä alan järjestelmäkehittämisen osaamiskeskus. Maakunnan alueella toimiva Turvallisuusklusteriksi järjestynyt osajaekosysteemi muodostaa luontevan yhteistyöalustan, jota voidaan tarvittaessa hyödyntää kansallisten pyrkimysten pilottina.

Yleisenä huomiona toteamme, että alueellisessa tutkimus- ja innovaatiopolitiikassa on jatkossa vahvemmin syytä priorisoida sotilaallisen maanpuolustuksen ja huoltovarmuuden kannalta olennaisia kokonaisuuksia. Systemaattinen kehitystyö edellyttää valtion viranomaisten, puolustusteollisuuden yritysten sekä tutkimus- ja opetuslaitosten välisen yhteistyön pitkäjänteistä ja riittävää resursointia.

Lausunnot lukuun 5. Huoltovarmuustoiminnan rahoitus ja kehitys

Ei kommentteja

Lausunnot lukuun 6. Valtioneuvoston tavoitteiden seuranta

Tavoitteita täydentää jatkossa toimeenpanosuunnitelma, jossa määritellään eri viranomaisten vastuut sekä toimenpiteiden tarkempi aikataulutus. Pirkanmaan liitto pitää tätä toimeenpanosuunnitelmaa erittäin tärkeänä ja esittää, että sen laadintaan osallistetaan myös keskeisiä sidosryhmiä. Maakuntien liittojen edustusta työssä pidetään tärkeänä.

Muut selontekoa koskevat yleiset kommentit

Pirkanmaan liitto haluaa vielä tuoda esille, ettei kaavoitusta tunnisteta selvästi tässä asiakirjassa tai huoltovarmuusselonteossa huoltovarmuuden tai varautumisen suunnittelun välineenä. Kaavoituksen keinoin voidaan ratkoa maankäytön tarpeita ja tavoitteita pitkäjänteisesti, oikeusvaikutteisella suunnitteluvälineellä. Maakuntakaavoituksessa käsitellään monia huoltovarmuuden kannalta keskeisiä teemoja, kuten liikenne- ja sähköinfrastruktuuri, energiahuolto, vesihuollon järjestäminen, ampumaradat sekä hyvät ja yhtenäiset peltoalueet. On tärkeää, että huoltovarmuus ja sen elementit otetaan riittävän selkeästi huomioon myös käynnissä olevassa alueidenkäyttölain valmistelussa.

Julkisen asiakirjan puitteissa ei voi kommentoida kaikkea teemaan liittyvää. Toivomme, että turvaluokiteltuun kommentointiin osoitettaisiin erillinen kanava.

Scarpellini Elisabet
Pirkanmaan liitto